

8 VILLENRANTA

Kalalajit

Kalastus ja hylkeenpyynti ovat Perämeren vanhimpia elinkeinoja. Ammattikalastus näkyy edelleen vahvana venekantana, josta osa lojuu jo hylkyinä rantavitikoissa. Ammattimainen kalastus on tasaisesti vähentynyt viime vuosina. Sen sijaan kotitarvekalastus ja virkistyskalastus ovat suosittuja harrastuksia jokisuulla. Kiiminkijoella kalastetaan heitto- ja perhovavalla sekä veneestä. Jokisuulla ja sen edustalla myös ongitaan ja pilkitään ahkerasti. Yleisin saaliskala on ahven, mutta painomäärältään ylivoimaisesti eniten saadaan haukea. Martinniemen Erä- ja Kalakerho on toiminut Martinniemessä vuodesta 1958.

Kalakannat ovat joutuneet sopeutumaan ympäristötekijöihin, kuten veden suolaisuuteen, syvyyteen ja lämpötilaan. Perämerellä hallitsevia lajeja ovat kylmien vesien kalat, esimerkiksi silakka, muikku, siika ja härkäsimppu. Lämpimämmän veden lajit ahven, särki ja lahna yleistyvät etelään päin mentäessä, mutta voimme odottaa kasvihuoneilmion lisäävän niitä myös näillä vesillä. Useat Perämeren lajit kutevat jokien suistoalueilla, koska suisto lämpenee keväisin nopeammin ja tarjoaa enemmän ravintoa ulkosaaristoon verrattuna. Tästä syystä jokivesien kunto vaikuttaa hyvin voimakkaasti kalapopulaatioihin. Vesien säännöstelyllä, epäpuhtauksilla ja happamuudella voi olla hyvin voimakkaita vaikutuksia merialueen kalakantoihin.

Perämerellä esiintyy kahta eri hyljelajia: harmaahyljettä eli hallia ja itämerennorppaa. Norppien määrä on viime vuosina kasvanut tasaisesti. Vuonna 2012 niitä arvioitiin olevan Perämerellä noin 6 500 yksilöä.

Villentranta

Luotsi Vilho (Ville) Enojärven mukaan nimensä saanut Villentranta on tyypillinen Perämeren kalastajaranta valkamiseen ja verkkovajoineen. Ranta on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Poissa ovat sen edustalle ankkuroituneet kalastajien moottoriveneet. Ammattikalastajat ovat vaihtuneet kotitarvekalastajiin.

Kalastajilla oli aiemmin omat valkamansa, joita keväällä jäiden lähdettyä syvennettiin lapiolla kaivaen. Kivet kerättiin, jotta raskaat rysäveneet voitiin kiskoa vorokilla (väkipyörä) riittävän korkealle maalle. Myrskyisä länsi-lounaistuuli yhdessä joesta tulevan virtauksen kanssa voi nostaa jokisuulla vedenpinnan jopa kaksi metriä liittovedestä (so. normaali veden korkeus). Jäät puskevat maalle suuriakin kiviä.

Villentrannan vanhin rakennus on 1920-luvulta peräisin oleva aumakattoinen verkkovaja, alkujaan Martinniemen ensimmäinen putka. Se oli lämmitettävä rakennus, jossa oli kaksi tai kolme selliä. Alkujaan putka sijaitsi nykyisen Martinniemen vanhustentalon tienoilla. Enojärvi osti rakennuksen valtiolta ja vedätti sen hevosilla jäätä pitkin tähän rantaan verkkovajaksi.

Kurtinhardan kalastajat kävivät pyydyksillään Iijokisuuta ja Santapankkia myöten. Rysiin uineiden hylkeiden nahat ripustettiin kuivumaan kesäisin koppien auringon puoleiselle seinustalle. Traanin haju levisi laajalle koko rantaan.

He nousivat jäältä maalle. Pohjarauta parkaisi rantakivissä. Vajan nurkalla, siinä missä he seisoivat, isä pudotti jutkon ja kelkka liukui vauhdilla heidän eteensä. Pojat makasivat pohjalaudoilla selällään, rinnakkain. Heillä ei ollut kummallakaan lakkia. He olivat aivan valkoisia. Valtion naara oli repinyt Villen posken. Siitä oli lähtenyt palanen ja pienet hampaat näkyivät poskireiän läpi. Silmissä oli jääriitettä, aivan pieniä kauniita jäätähtiä. Esko tuijotti avoimin silmin taivaalle. Lennu vilkaisi ylös. Lintua ei näkynyt. Lennu ajatteli, että Esko näki sen. Äiti putosi polvilleen kelkan viereen. Hän taputteli heitä, hypisteli vaatteita, veti Villen takkia tiukemmalle kuin Villeä olisi paellut. Hän hoivasi, vantuut hyppelivät pojasta toiseen.

Villentrannan kaltainen paikka verkkovajoineen ja venevalkamiseen on hyvin merkityksellinen monissa Joni Skiftesvikin kertomuksissa. Se on mukana jo hänen esikoisteoksensa niminovellissa Puhalluskukkapoika ja taivaankorjaaja (1983), jossa rantaan tuodaan hukkuineet kaksoset.

Villentranta vuonna 2002. Keskimäinen rakennus on Martinniemen vanha putka.